Sanna Kailanto

THL/1261/4.00.02/2025

18.3.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 21.3.2025

KAA 2/2024 vp Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

THL:n lausunto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, jäljempänä THL, kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuultavaksi Kansalaisaloitteen KAA/2/2024 sisällöstä ja lausuu seuraavaa.

Suomessa, kuten muuallakin maailmassa, yleisimmin kokeiltu tai käytetty huume on kannabis. Kannabista kokeilleiden osuus on viisinkertaistunut vuoden 1992 kuudesta prosentista (%) 29 % vuonna 2022. Myös huumeiden käyttöön liittyvät asenteet ovat lieventyneet jo pitkään. Vuoden 2022 huumekyselyssä (THL) peräti vajaa kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että huumeita voi käyttää kohtuullisesti siten, ettei niistä aiheudu ongelmia. Esimerkiksi vuonna 2010 vastaava osuus oli 15 %. Noin neljäsosa vastaajista olisi kiinnostunut kokeilemaan kannabista, jos se olisi laillista. Kannabiksen ja muiden huumeiden välille tehdään kuitenkin eroja ja muiden huumeiden käytön riskeihin suhtaudutaan edelleen pääosin kriittisesti. Vaikka riskikäsitykset ovat lieventyneet, yhä 70 % väestöstä katsoo, että huumeiden käytöstä tulisi rangaista jollakin tavalla (vankeus, sakko tai muu tapa). Kuitenkin, jos kyse on pelkästään kannabiksen käytöstä, enää 47 % kannattaa rangaistuksia (Huumekysely, THL).

Kansalaisaloite on luonteeltaan ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä kannabiksen laillisen aseman muuttamiseksi, ja aloitteessa esitetään keskeisesti kannabiksen päihdekäytön sallimista ja tällaiselle käytölle säätelyjärjestelmän luomista.

Kannabiksen asema lainsäädännössä vaihtelee maittain. Suurimmassa osassa maailmaa kannabis on luokiteltu YK:n yleissopimusten mukaan huumausaineeksi, ja sen myynti ja jakelu ovat kiellettyjä. Kuitenkin esimerkiksi Yhdysvaltojen useat osavaltiot, Uruguay ja Kanada ovat luoneet kannabiksen lailliset markkinat. EU-lakien mukaan kannabis on myös huumausaine, eikä sen myynti ole sallittua. Se, onko käyttö tai hallussapito henkilökohtaiseen käyttöön rangaistavaa, vaihtelee maittain. Viime vuosina useassa Euroopan Unionin maassa on tapahtunut poliittisia muutoksia koskien kannabiksen asemaa.

Alankomaissa ei yleisestä luulosta huolimatta ole laillista myydä kannabistuotteita, mutta käytännössä se on mahdollista tätä varten perustetuissa kahviloissa. Koska kannabis näihin kahviloihin tulee usein järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviltä markkinoilta, on

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/e12c0ad3-42c7-47c6-a9dd-94024573c8f0
visma sign
www.vismasign.com

Sanna Kailanto

18.3.2025

Alankomaiden hallitus käynnistänyt kokeilun laillisesta tuotannosta näihin kahviloihin. Kyse on tutkimuksesta, jota EU-lait eivät kiellä, ja tutkimus toteutetaan noin kymmenessä keskisuuressa kaupungissa. Myös viiden kannabiskasvin kasvatus omaan käyttöön tietyin rajoituksin on Alankomaissa sallittu.

Maltasta tuli ensimmäinen EU maa, joka hyväksyi kansallisesti kannabiksen rajoitetun yhteiskasvatuksen (nk. kannabisklubeissa) henkilökohtaiseen käyttöön. Tämä tarkoittaa, että yksityishenkilöt voivat perustaa ja liittyä klubeihin, joissa henkilökohtainen kannabiksen kasvatus ulkoistetaan tällaiselle voittoa tavoittelemattomalle yhdistykselle. Lainsäädäntö asettaa toiminnalle ehtoja.

Saksan edellinen hallitus on vahvistanut kaksivaiheisen kannabispolitiikan muutoksen. Ensimmäisessä vaiheessa sallitaan rajoitettu kotikasvatus ja käyttö, myös yhteiskasvatus. Toisessa vaiheessa Saksa on käynnistämässä rajattua kokeilua ja sitä seuraavaa tutkimusta kannabiksen laillisen jakelun vaikutuksista käyttöön ja sen aiheuttamiin haittoihin sekä laittomiin markkinoihin. Saksa luopui ainakin toistaiseksi alkuperäisestä suunnitelmastaan luoda lailliset kansalliset markkinat, koska sen todettiin olevan vastoin EU-lainsäädäntöä.

Myös Luxemburg on tehnyt päätöksen sallia kannabiksen kasvattamisen omaan käyttöön ja dekriminalisoida pienten määrien hallussapidon omaa käyttöä varten. Myöhemmin myös Luxemburgilla on tarkoitus tehdä tutkimusta laillisesta jakelusta joillakin alueillaan.

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan siis lakimuutosta, joka poistaisi rankaisemisen kannabiksen käytöstä, omaa käyttöä varten tapahtuvasta pienen määrän hallussapidosta ja muutaman kannabiskasvin kasvattamisesta omaan käyttöön, mutta myös laillisen myyntijärjestelmän sallimiseksi. Muutoksia perustellaan nykyisen lainsäädännön käyttäjille aiheuttamilla haitoilla ja poliisiresurssien hukkakäytöllä, järjestäytyneen rikollisuuden heikentämisellä, lääkekannabiksen laillisen saannin vaikeuksilla sekä yksilövapauksilla ja perusoikeuksilla.

THL on aloitteen tekijöiden kanssa samaa mieltä siitä, että keskustelua huumausainepolitiikasta on hyvä käydä. Myös nykyisen huumausainepolitiikan arvioiminen tasaisin väliajoin, on kannatettavaa.

THL ei kannata kannabiksen laillistamista tai kotikasvatuksen sallimista, eikä kannabiksen päihdekäytön sallimista voi perustella lääketieteellisellä tarpeella.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/e12c0ad3-42c7-47c6-a9dd-94024573c8f0
visma sign
www.vismasign.com

Vaikka kannabis on useilla mittareilla vähemmän haitallinen kuin monet muut päihdyttävät aineet, se voi aiheuttaa riippuvuutta ja sen käytöstä voi koitua monenlaista haittaa. Esimerkiksi useiden tutkimusten perusteella kannabiksen käytöstä aiheutuvat psykoosit ovat lisääntyneet, ja psykoosiin sairastuneista joka kolmas sairastuu myöhemmin skitsofreniaan. Haitat liittyvät erityisesti runsaaseen käyttöön nuoruusiässä, jolloin kannabis voi vaikuttaa haitallisesti aivojen kehitykseen, mielenterveyteen ja kognitiiviseen suoriutumiseen. Aloitteessa kannabista verrataan alkoholin ja tupakan aiheuttamiin haittoihin ja todetaan, että tupakka ja alkoholi ovat huomattavasti kannabista suurempi rasite. THL tuo esille, että eri päihteiden aiheuttamien haittojen välistä vertailua vaikeuttaa muun muassa se, ettei tutkimusten mukaan kannabiksen käyttö korvaa alkoholin käyttöä vaan tulee sen rinnalle. Alkoholia käyttää myös huomattava osa väestöstä, jolloin on selvää, että siitä myös aiheutuu enemmän haittoja.

Mitä tiedämme kannabiksen käytön kehityksestä sen kaupallisen jakelun laillistaneissa maissa

Laajan kirjallisuusselvityksen mukaan 71 % tutkimuksista osoitti, että kannabiksen käyttö on lisääntynyt sen laillistamisen jälkeen, kun taas 29 % tutkimuksista kertoo, ettei muutosta ole tapahtunut. Yksikään tutkimus ei viittaa kannabiksen käytön vähenemiseen. Lisäksi havaittiin, että tutkimukset, joissa käytön indikaattoreita seurattiin kaksi vuotta tai pidempään laillistamisen jälkeen eri Yhdysvaltain osavaltioissa, havaitsivat todennäköisemmin kannabiksen käytön lisääntymistä kuin tutkimukset, joiden seuranta-aika oli lyhyempi. Samanlaisia tuloksia on saatu Kanadasta, mutta ei Uruguaysta. Koska laillisten markkinoiden kasvu kestää useita kuukausia, ellei vuosia, ei ole yllättävää, että niiden vaikutus kannabiksen käyttöön ilmenee viiveellä. Kannabiksen käytön yleisyyden odotetaan kasvavan nopeammin, jos lailliset markkinat houkuttelevat uusia käyttäjiä esimerkiksi markkinoinnin ja useiden vähittäismyyntipisteiden tarjoaman laajan valikoiman ansiosta.

On hyvä kuitenkin ottaa huomioon, että erityisesti kyselytutkimusten tulosten luotettavuutta saattaa heikentää se, että laillistamisen jälkeen useampi saattaa olla halukkaampi ilmoittamaan käytöstään kuin aikaisemmin. On olemassa kuitenkin tutkimuksia, joissa on käytetty muita mittareita, kuten työpaikkojen huumetestejä tai jäteveden mittauksia. Laajan tutkimusaineiston perusteella voidaan varovaisesti päätellä, että laillistaminen Yhdysvaltain osavaltioissa on lisännyt aikuisten, erityisesti uusien käyttäjien määrää. Kannabista jo aikaisemmin käyttävillä aikuisilla kannabiksen laillistaminen ei näyttänyt vaikuttavan käyttötiheyteen. Alaikäiset nuoret Kanadasta, Yhdysvalloista ja Uruguaysta ovat raportoineet, että laillistaminen on helpottanut kannabiksen saantia. Kannabiksen käyttö alaikäisillä ei

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/e12c0ad3-42c7-47c6-a9dd-94024573c8f0
visma sign
www.vismasign.com

kuitenkaan ole merkittävästi lisääntynyt näissä maissa. Tämä saattaa selittyä sillä, että kannabiksen saanti ei ole juurikaan muuttunut niiden nuorten keskuudessa, jotka ovat kiinnostuneita kannabiksen käytöstä.

Kirjallisuudessa on raportoitu yleisesti kannabikseen liittyvien ongelmien vuoksi tapahtuneiden sairaalahoitojen vähäistä lisääntymistä Yhdysvaltojen osavaltioissa. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta aikuisten akuuttien myrkytysten määrän on todettu lisääntyneen laillistamisen jälkeen myös Kanadassa. Kirjallisuus koskien kannabiksen laillistamisen vaikutusta psykoosiin tai skitsofreniaan sairastumiseen Yhdysvalloissa on ristiriitaista, mutta tuoreen julkaisun mukaan Kanadassa kannabiksen käyttöön liittyvät skitsofreniadiagnoosit lisääntyivät merkittävästi 3,7 % (laillistamista edeltävänä aikana) 10,3 % neljä vuotta laillistamisen jälkeen. Lisäksi useat tutkimukset ovat yhdistäneet kannabiksen laillistamisen kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien kasvuun. Itse ilmoitettu kannabiksen vaikutuksen alaisena ajaminen ei näytä lisääntyneen laillistamisen myötä, mutta on todennäköistä, että kuljettajien, joiden veressä on kannabiksen vaikuttavaa ainetta tetrahydrokannabinolia (THC), määrät ovat lisääntyneet laillistamisen jälkeen. Huomionarvoista on, että yksikään artikkeleista ei osoittanut laskua liikennehaittojen indikaattoreissa.

Tällä hetkellä olemassa oleva tutkimus kannabiksen laillistamisen kansanterveydellisistä vaikutuksista on melko suppeasti keskittynyt tarkastelemaan lähinnä kannabiksen käytön yleisyyttä ja terveydellisiä vaikutuksia, vaikka runsaamman kannabiksen käytön tiedetään olevan yhteydessä myös sosiaaliseen eristäytymiseen, koulunkäynnin ja työelämän ulkopuolelle jäämiseen sekä muihin sosiaalisiin haasteisiin. Laillistamisen sosiaalisista vaikutuksista tarvittaisiinkin enemmän tutkimusta.

Aloitteen muu sisältö

Toinen keskeinen aloitteen sisältö kannabiksen käytön laillistamisen lisäksi on kotikasvattamisen salliminen. Tässä erityistä huolta THL:ssä herättää lasten ja alaikäisten nuorten suojeleminen. Aloite ei tuo esille, miten mm. kotikasvatusta rajoitettaisiin tai valvottaisiin kotitalouksissa, joissa on alaikäisiä lapsia.

Aloitteessa viitataan myös kannabiksen lääkkeelliseen käyttöön. THL haluaa korostaa, ettei päihtymistarkoitukseen tarkoitetun kannabiksen vapauttamisella sääntelystä ole suoria vaikutuksia kannabispohjaisten lääkkeiden määräämiseen. Suomessa on EU-tasoinen järjestelmä, jossa laajat kliiniset tutkimukset läpikäyneet ja myyntiluvan saaneet

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/e12c0ad3-42c7-47c6-a9dd-94024573c8f0
visma sign
www.vismasign.com

Sanna Kailanto

18.3.2025

lääkevalmisteet ovat lääkäreiden määrättävissä niihin sairauksiin, joihin myyntilupa on myönnetty. Lääkkeille tarkoitettuun myyntilupaan tähtäävää kannabisvalmistetta koskevat samat lääkelainsäädännössä olevat vaatimukset kuin muitakin lääkevalmisteita. Kannabiksen päihdekäytön salliminen ei tule muuttamaan virallista lääkkeiden määräämistä tai jakelua. Stigman vaikutusta kannabispohjaisten lääkkeiden määräämiseen, silloin kun siihen on selvät indikaatiot, on mahdotonta arvioida.

Lopuksi THL haluaa korostaa, että yleinen päihdepolitiikassa käytetty tutkimushavainto on, että saatavuus lisää käyttöä ja käytön lisääntyminen lisää haittoja kokonaiskulutusmallin mukaisesti. Toisaalta dekriminalisaation erilaiset mallit, joissa huumeiden tuotanto ja jakelu pysyvät yhä laittomana, mutta itse käyttö ei, eivät välttämättä johda käytön lisääntymiseen, koska laillista tuotantoa ei ole. Käsittelyssä olevassa mallissa, jossa kannabiksen kasvatus omaan käyttöön sekä lailliset markkinat sallittaisiin, markkinoiden kasvu voi johtaa kulutuksen ja haittojen kasvuun väestötasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ei kannata kansalaisaloitteen edistämistä nykymuodossaan.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Piia Aarnisalo

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/e12c0ad3-42c7-47c6-a9dd-94024573c8f0
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 5 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 5 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

PIIA SINIKKA AARNISALO
Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: THL
5f6e0410-5320-4a0c-a1d8-a982fdec2696 - 2025-03-19 08:47:40 UTC +02:00
BankID / MobileID - 81859557-4412-4229-9138-c0436344244e - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

MIKA OLAVI SALMINEN
Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
dfe8bda3-239b-4974-8bd4-cda4595f7585 - 2025-03-19 22:15:07 UTC +02:00
BankID / MobileID - e44d7c87-c099-4ac6-9dc8-896a0510ae21 - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende